



AANPAK: INTEGRaal PLAN VOOR HET
OPENBAAR DOMEIN VAN DE STAD GENT

AANPAK INTEGRAAL PLAN VOOR HET OPENBAAR DOMEIN VAN DE STAD GENT

Inleiding

De stad Gent heeft behoefte aan een overkoepelend* en integraal plan openbaar domein, waarin de hoofdlijnen worden aangegeven over de inrichting in de historische binnenstad. Het integraal plan openbaar domein dient te zijn gebaseerd op het Ruimtelijk Structuurplan Gent. Het plan zal een integraal kader moeten vormen, waarbij alle inrichtingsfacetten van het openbaar domein met elkaar als een samenhangend geheel in beschouwing wordt genomen.

De voorliggende notitie is bedoeld als illustratie van onze werkwijze bij het samenstellen van het plan. Wij hebben gekozen voor een segment van het centrumgebied, waarin voor zover wij kunnen beoordelen, een aantal typische fragmenten van de stad vertegenwoordigd zijn. Het segment omvat het oostelijk deel met het Dampoortstation met de uitvalsweg in de richting van Antwerpen en een gedeelte van het historische stadscentrum. Op deze wijze ontstaat zicht op een brede aanpak, welke zich niet enkel beperkt tot de historische stad. Ook de relaties met de nieuwe aan de stad toegevoegde uitbreidingsbuurten worden in beeld gebracht.

* De gemeente beschikt over een groot aantal beleidsplannen: materialenplan, mobiliteitsplan, verkeersleefbaarheidplan, plan openbaar vervoer, parkeer geleidingssysteem, lichtplan, plan Kaaien en oevers, aanmeerplan, signalisatieplan, sanitairplan, plan straatmeubilair, etc.

Het Integraal plan openbaar domein zal trachten sturing te geven aan de complexe inrichtingsopgave, waarvoor de gemeente zich gesteld ziet. De volgende uitgangspunten kunnen worden genoemd:

- versterking van de identiteit van de diverse stadsfragmenten met o.a. de middeleeuwse binnenstad, 19e eeuwse ontwikkelingen, de 20e eeuwse uitbreidingsbuurten, de binnenkomende stadsradialen en de merkwaardige sites;
- versterking van de vele functies van de stad met het maatschappelijk en cultureel centrum, het koopcentrum, de zakenwijken, de voorname villabuurten maar ook de genoeglijke en intieme woonbuurten.

Voorop staat een "all in" benadering van de functionele en formele betekenissen, de aanwezige tijdsbeelden waarin de historische waarde van de stad is vertegenwoordigd en de ruimtelijke dimensies van de openbaar gebied.

Het integraal plan openbaar domein zal een inspiratiebron moeten zijn voor ontwerpers.



Ligging in de stad

G

E

N

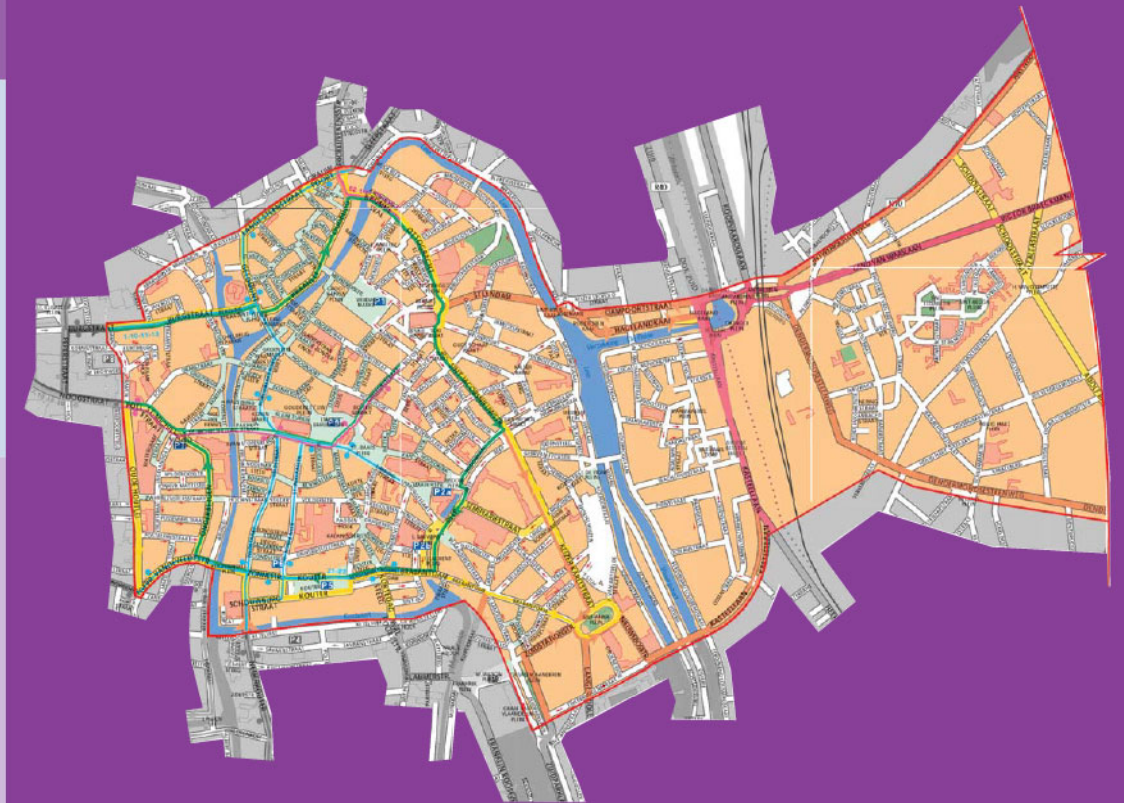
T

Het zal vanuit een analyse van de stad aanleidingen aanreiken voor nieuwe initiatieven en hedendaagse ontwikkelingen.

Onze aanpak

Het integraal plan openbaar domein zal in drie delen worden samengesteld, namelijk:

- deel 1 "Verkenning en analyse": Op grond van een diepgaande verkenning en de door de opdrachtgever verstrekte informatie wordt een analyse gemaakt van het plangebied;
- deel 2 "Visie en masterplan": Dit deel vormt het inhoudelijke deel. In dit deel worden de achtergrond principes geschetst voor de inrichting van het openbaar gebied. De visie wordt afgestemd op de identiteit van de verschillende stadsdelen naar ontwikkelingsperiode en naar functionele samenstelling;
- deel 3 "Uitwerking": Dit gedeelte vormt het basisinrichtingsplan en dient zodanig als handboek bij de opstellen van inrichtingsplannen.



AANPAK INTEGRAL PLAN VOOR HET OPENBAAR DOMEIN VAN DE STAD GENT

Ontwikkelingsgeschiedenis

Gestreefd wordt naar versterking van de eigen identiteit van Gent. De historische ontwikkeling van de stad geeft daartoe aanwijzingen.

Gent is in de 13e eeuw explosief gegroeid vanwege de uitstekende ligging ter plaatse van de samenvloeiing van de Schelde en de Leie, de daarmee samenhangende groei van de haven en de productie van luxe lakens. De buurten rondom de Graslei en de Korenlei vertellen van de intensieve havenactiviteiten. Het historische gebied omvat het gebied begrensd door de Ottogracht, de Kraanlei, de Houtlei en de Ketelvest.

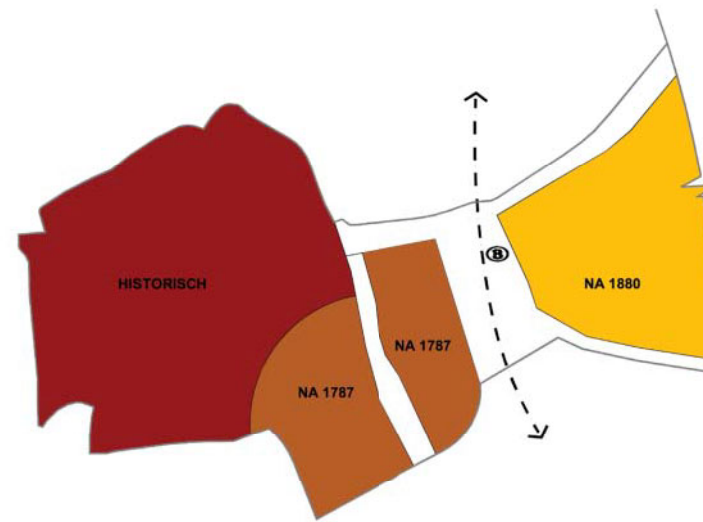
In de 20e eeuw is het aanzicht van de stad grondig veranderd. Er heeft een grootschalige reconstructie van een deel van het centrumgebied plaatsgevonden en er zijn nieuwe buurten aan de stad toegevoegd. Een stedelijke as lopend vanaf de Hoogstraat en de St. Michielshelling naar de Vlaanderenstraat en het Zuidstation, alsmede de aanleg van de centrumpleinen brak definitief de oude pittoreske stadskuip open. Na de eerste wereldoorlog zijn nieuwe uitbreidingsbuurten ontstaan. Als eerste ter plaatse van het voormalige Expo-terrein met luxe herenhuizen aan brede lanen met veel groen. Door de gemeentelijke herindeling werden in 1977 een aantal randdorpen samengevoegd met Gent, waardoor een nieuwe stad ontstond met een kwart miljoen inwoners.

De ontwikkelingsperiode van een plandeel en het daarmee samenhangend tijdsbeeld zijn richtinggevend voor de keuzen ten aanzien van de later op te stellen inrichtingsplannen, zowel ten aanzien van de opzet als de materialisering.

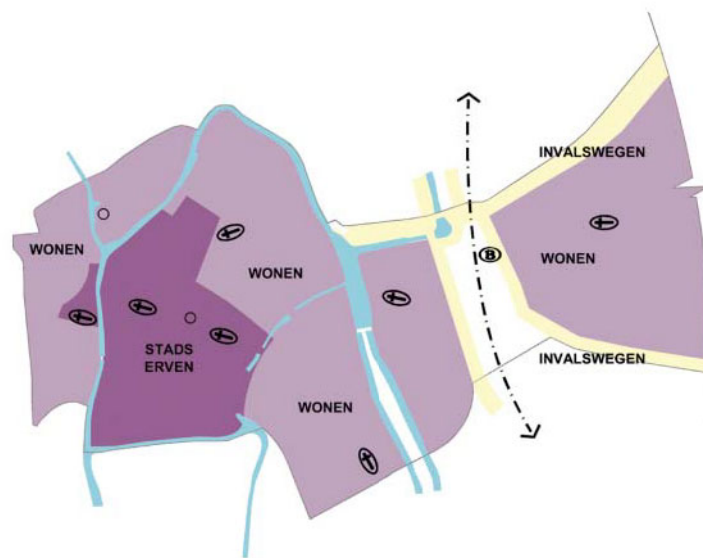
Gebiedsfuncties en betekenis

De functionele zoning van de binnenstad is voor de vormgeving van het openbaar gebied van essentiële betekenis. In dit verband wordt verwezen naar een bekend gezegde van de Amerikaanse architect L.H. Sullivan "form follows function". Een centrumgebied, een stadsrandzone en een woongebied stellen elk hun specifieke eisen aan de openbare ruimten. Zo zal de inrichting van een woonstraatje een andere uitstraling moeten hebben dan een winkelpromenade of een stadhuisplein. De uitwerking naar specifieke richtlijnen voor de hoofdopzet van het openbaar gebied dient als ondersteuning van de gewenste functie van een gebied.

Uit het Ruimtelijk Structuurplan kan de functionele zoning worden ontleend. De indeling vormt een globale afbakening van de plaatselijk overheersende functies en de beleidsmatig gewenste ontwikkeling. In principe kunnen vier gebiedssoorten worden onderscheiden: de stadserfgebieden, de woongebieden, de gemengde zones langs de hoofdinfrastructuur en de aaneengesloten groen- en wateroppervlakten. Bij de gebieds-



Historische ontwikkeling

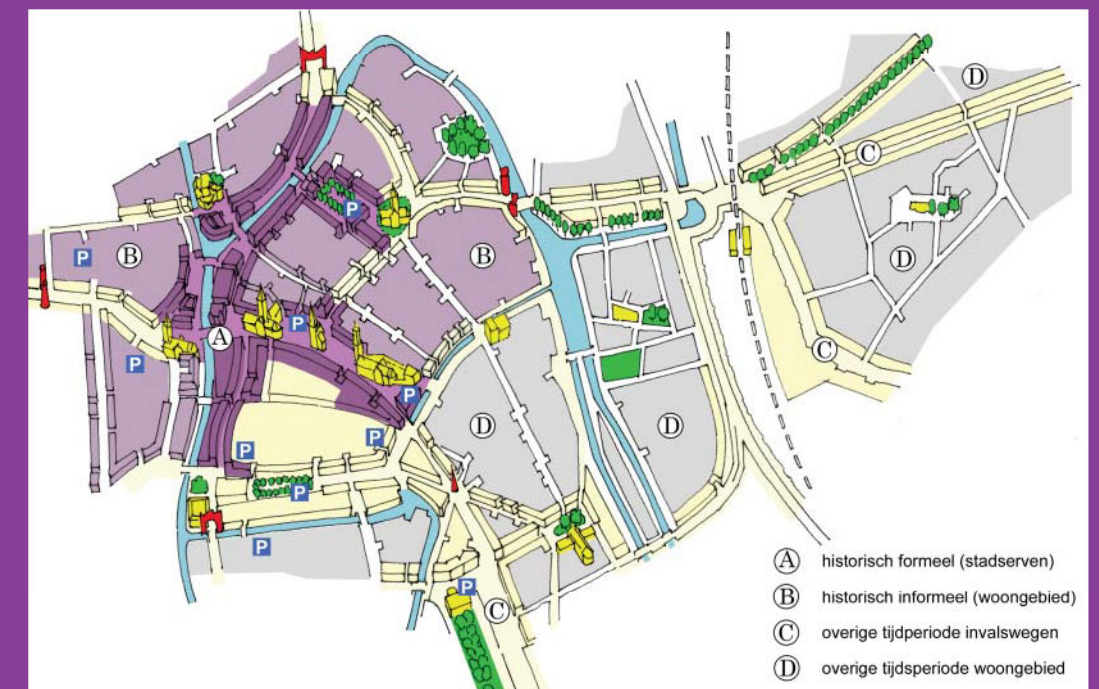


Gebiedsfuncties

soorten ligt de nadruk op het geheel: de functie van de bebouwing en het bijbehorende openbaar gebied, zoals bijvoorbeeld de woningen met woonomgeving, winkels met winkelstraten, etc. Er is een kaartbeeld samengesteld met een indeling van diverse functiegebieden met de bijzondere functies en de merkwaardige sites bijvoorbeeld de Universiteitsbuurt, het Spanjaardenkasteel, het Miljoenenkwartier, etc.

Indeling naar deelgebieden

Om te komen tot een accentuering van de stadsopzet is een indeling gemaakt naar deelgebieden gebaseerd op enerzijds de onderscheiden tijdsbeelden (historisch en nieuw Gent) en anderzijds de functionele opzet (stadserfgebieden, woongebieden en de gemengde zones langs de invalswegen naar de stad). Als methodiek bij het ontwerpen kan als uitbreiding van de opzet worden gekozen voor een metafoor als richtinggevend idee, bijvoorbeeld: Stadspodium, de Promenades, etc (zie de bijgevoegde rapporten: Breda, Het Boek Der Flanken "de uitgewerkte tactiek" en het Masterplan Openbare Ruimte Kernwinkelgebied Middelburg). De toepassing van een metafoor kan dienen als hulpmiddel om te komen tot een extra articulatie van de hoofdstructuur van de stad.



- (A) historisch formeel (stadserven)
- (B) historisch informeel (woongebied)
- (C) overige tijdsperiode invalswegen
- (D) overige tijdsperiode woongebied

AANPAK INTEGRRAAL PLAN VOOR HET OPENBAAR DOMEIN VAN DE STAD GENT

Scenario's bij inrichtingsplannen

In het kader van dit onderzoeksvoorstel wordt uitgegaan van vier scenario's: historisch formeel, historisch informeel, overige tijdperiode invalswegen en overige tijdperioden woonbuurten. Een scenario geeft een verbeelding van de mogelijk toe te passen materialen en objecten met een onderscheid naar afwatering, verharding, groen, verlichting, meubilering bijzondere elementen, terrassen en uitstallingen.

Een rustige en duurzame inrichting met een beperkt gamma aan hoofdmaterialen en aanlegdetails verhoogt de kwaliteit. De inrichting van de openbare ruimte dient mede gebaseerd te zijn op een hiërarchische onderverdeling in het stelsel van openbare ruimten. In principe kan worden aangesloten bij de categorisering van "Duurzaam en veilig" met een onderscheid naar: wegen met een stroomfunctie, gebiedsontsluitingswegen, erf-oegangswegen en verblijfsgebieden.

De toe te passen materialen dienen zonder historiserend te werken, het specifieke karakter van de diverse plekken in de stad te ondersteunen en te versterken. Uitgangspunt is de toepassing van inheemse materialen, afstemmen op de functionaliteit en duurzame toevoegingen met gebruikmaking van bestaande materialen en reeds gedane investeringen.

Aandacht zal worden gegeven aan de aanlegprincipes van fietsstroken, tram- en busbanen in de dwarsprofielen en ter plaatse van overgangen en kruispunten. In het verlengde van de materiaalkeuzen wordt een indicatie gegeven over kosten met betrekking tot aanleg en onderhoud.

Straatmeubilair en verlichting vormen een geïntegreerd onderdeel van de openbare ruimte. Gestreefd kan worden naar standaardisatie, zowel in vorm als in kleurstelling. Bij verlichting is zowel de vormgeving als de lichtkleur aan de orde. Ook zijn uitspraken nodig over resterend straatmeubilair, zoals bewegwijzering, uitstalling, horecaterrassen, standplaatsen, beeldende kunst, etalageverlichting, milieucontainers en afvalbakken.

GE



Verlichting

NT

Fasering en communicatie

Overeenkomstig de open oproep wordt uitgegaan van de volgende tijdsafspraken: fase 1, fase 2 en fase 3 met respectievelijk 30, 50 en 40 werkdagen.

Om tot een technische afstemming te komen is overleg met de diverse betrokken diensten essentieel. In onze aanpak zijn drie stappen aangehouden: verkenning en analyse, visie en masterplan en de uitwerking onderwerp te laten zijn van een plenaire ambtelijke bijeenkomsten. Overeenkomstig hetgeen wordt aangegeven in de open oproep wordt uitgegaan van in totaal zeven bijeenkomsten. Een breed overleg is nodig om te komen tot een nadere fijnstelling van de plannen en de bijbehorende wensbeelden. Het vastgestelde Ruimtelijk Structuurplan Gent laat immers nog ruimte voor interpretatie. Ons bureau zal telkens een bondig verslag samenstellen in de vorm van een afsprakenlijst.

Na de samenvoeging van de drie delen en de finale bijstelling kan het integraal plan voor het openbaar domein ter discussie wordt gesteld in de stad. Voor voldoende draagvlak zal het plan ter discussie worden gesteld bij een vertegenwoordiging van de Gentse ondernemers en de bevolking. Het definitieve ontwerpplan kan, nadat de meningen in voldoende mate zijn verkend, worden aangeboden aan de gemeenteraad voor de vaststelling.

Gezien de beperkte tijd en budget moet worden bedacht dat het gaat om een globale aanpak en een slagvaardige effectieve werkwijze. Wij zien met veel enthousiasme vooruit op de bovenbeschreven een uitdagende opgave. Wij verheugen ons een plan op te mogen stellen voor de prachtige historische binnenstad van Gent.

KuiperCompagnons, Rotterdam

24 augustus 2004

AANPAK INTEGRAAL PLAN VOOR HET OPENBAAR DOMEIN VAN DE STAD GENT



A historisch formeel (stadserven)

- mobiel groen
- ruimte voor evenementen
- speciaal Gents meubilair
- markante gebouwen verlichten de stad
- natuurstenen vloer
- maximale ruimte voor voetganger

B historisch informeel (woonerven)

- verlichting en groen van de vloer
- geveltuinen en bloembakken buiten
- de bank op straat
- eenvoudige natuurstenen vloer
- afwatering centraal
- decoratieve entree tot het huis

C overige tijdsperioden (invalswegen)

- groene toegang tot de stad
- elke verkeersstroom een eigen vloer
- veilig en comfortabele fietspaden
- poortvormige lichtmasten als entree

D overige tijdsperioden (woonbuurten)

- ruimte om te wonen in een groene straat
- brede speelstoepen van betontegels
- incidentele bomen in de parkeerstroken
- verlichting van menselijke maat
- asymmetrisch profiel ingericht op de zon